

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 6/2024-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného URBAN GAŠPEREC BOŠANSKÝ, s. r. o., advokátska kancelária, Havlíčkova 16, Bratislava, proti uzneseniu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Prezídia Policajného zboru, národnej kriminálnej agentúry, odboru Stred ČVS: PPZ-183/NKA-ST4-2021 z 15. mája 2023 a proti uzneseniu Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. VII/3 Gv 131/21/1000-164 zo 16. júna 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 17. júla 2023 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva odoprieť výpoveď podľa čl. 47 ods. 1 ústavy a čl. 37 ods. 1 listiny, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ústavy v spojení s čl. 11 listiny a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uzneseniami Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Prezídia Policajného zboru, národnej kriminálnej agentúry, odboru Stred (ďalej len „NAKA“) a Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „ÚŠP GP“) uvedenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje zrušenie napadnutých uznesení a vrátenie veci NAKA na ďalšie konanie, priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 500 eur od každého odporcu (t. j. spolu vo výške 1 000 eur) a náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Sťažovateľ bol v procesnom postavení svedka 4. mája 2023 vypočutý vo veci obvinených stíhaných pre pokračovací zločin machinácií pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe podľa § 266 ods. 1 a 2 písm. c) a e) a ods. 3 písm. a) Trestného zákona (ďalej len „TZ“) spáchaný v časti v súbehu s pokračovacím obzvlášť závažným zločinom porušovania povinnosti pri správe cudzieho majetku podľa § 237 ods. 1 a 3 písm. b) a ods. 4 písm. a) TZ závažnejším spôsobom konania organizovanou skupinou podľa § 138 písm. i) TZ.

3. Ako svedok bol sťažovateľ podľa § 130 ods. 1 a 2 Trestného poriadku (ďalej len „TP“) poučený o práve odoprieť výpoveď, ak by bol príbuzný obvineného v priamom rade, jeho súrodenec, osvojiteľ, osvojenec, manžel alebo druh alebo ak by svojou výpoveďou spôsobil nebezpečenstvo trestného stíhania sebe alebo osobe blízkej.

4. Sťažovateľ výslovne vyhlásil, že toto právo využíva a vypovedať nebude. Zároveň uviedol: *„Využívam svoje právo nevypovedať vzhľadom k tomu, že mi bolo neoprávneným spôsobom odobratý koncový užívateľ výhod a tým mi bolo znemožnené podnikáť na Slovensku a takisto mne ako osobe. Toto vyplýva z toho rozhodnutia súdu, že nemôžem byť štatutárom spoločnosti. Po otázke vyšetrovateľa, že to, že bolo vydané podľa mňa neoprávnené rozhodnutie súdu, nie je dôvod na odopretie výpovede ku skutočnostiam, ktoré sa stali v roku 2019, odpovedám, že som sa už vyjadril, využívam svoje právo a vypovedať nebudem.“*

5. Napadnutým uznesením NAKA uložila sťažovateľovi poriadkovú pokutu vo výške 1 600 eur, pretože protiprávne a bez dostatočného odôvodnenia odmietol ako svedok vypovedať.

6. O sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu NAKA rozhodol ÚŠP GP, ktorý napadnutým uznesením sťažnosť ako nedôvodnú zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

7. Sťažovateľ argumentuje tým, že NAKA rozhodla o uložení poriadkovej pokuty bez relevantného zákonného dôvodu a bez dostatočného odôvodnenia výšky uloženej poriadkovej pokuty a ÚŠP GP sťažnosti nevyhovelo napriek tomu, že uznesenie NAKA je nezákonné a arbitrárne.

8. V priebehu výsluchu sťažovateľ odoprel výpoveď z dôvodu, aby si sám neprivodil trestné stíhanie. Toto však formuloval „laicky“ – bez právnych znalostí a bez právneho zastúpenia, a preto mu bola uložená poriadková pokuta, a to napriek tomu, že podľa sťažovateľa nebol splnený zákonný dôvod. Podľa názoru sťažovateľa sa pritom NAKA ani ÚŠP GP nevysporiadali s dôvodom odopretia výpovede, ktorý sťažovateľ v priebehu výsluchu uviedol.

9. Poriadková pokuta v takmer maximálnej výške je podľa sťažovateľa neproporcionálna, neprímeraná a nedostatočne odôvodnená, a aj preto sú napadnuté uznesenia svojvoľné a arbitrárne.

10. Sťažovateľ poukazuje na právo odoprieť výpoveď pod podmienkou, že poskytnutím výpovede by oprávnená osoba spôsobila nebezpečenstvo trestného stíhania sebe alebo blízkej osobe. Podľa jeho názoru sa preukázanie splnenia tejto podmienky od oprávnenej osoby nevyžaduje v ústave ani v inom prameni práva. Ani NAKA, ani ÚŠP GP neboli oprávnené skúmať, či dôvod, ktorý sťažovateľ pre odopretie výpovede z dôvodu neprivodenia si trestného stíhania uviedol, je dostatočný a dôvodný, pretože by tým v skutočnosti skúmali, či sa sťažovateľ dopustil trestného činu, čo by bolo v rozpore so zákazom sebaobviňovania zaručeným v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Porušovatelia sú povinní sťažovateľovi umožniť realizáciu jeho práva ako svedka odoprieť výpoveď z dôvodu neprivedenia si trestného stíhania a bez ďalšieho zisťovania a vyšetrovania toto právo akceptovať, pričom právo odoprieť výpoveď nemožno obchádzať tak, že vyšetrovateľ, hoci svedok oprávnené odoprel výpoveď, sa ho pýta na dôvody a pohnútky odopretia výpovede (R 20/1984).

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Ústavný súd už uviedol, že rozhodnutie o uložení poriadkovej pokuty je v zásade spôsobilé neprípustným spôsobom zasiahnuť do základných práv a slobôd účastníkov konania, a preto takéto rozhodnutie podlieha súdnemu prieskumu z hľadiska rešpektovania zásad spravodlivého procesu vo všetkých jeho aspektoch (I. ÚS 41/2015). Na rozhodovanie súdov o uložení pokút sú preto primerane kladené požiadavky, ktoré sú vyvoditeľné zo základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Predovšetkým takéto rozhodnutie musí mať zákonný podklad a nemôže byť prejavom svojvôle (I. ÚS 395/2020).

III.1. K namietanému porušeniu práv sťažovateľa napadnutým uznesením NAKA o uložení poriadkovej pokuty:

12. Ústavný súd opakovane zdôrazňuje, že jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity. Z princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu možno vyvodiť ústavný príkaz pre každú osobu, ktorá namieta porušenie svojho základného práva, v zmysle ktorého musí rešpektovať postupnosť ústavnej ochrany, a preto pred tým, ako podá sťažnosť ústavnému súdu, musí požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04, II. ÚS 734/2017).

13. Sťažovateľ mal k dispozícii na ochranu označených práv proti napadnutému uzneseniu NAKA opravný prostriedok (sťažnosť), ktorý aj využil. Príslušným orgánom na poskytnutie ochrany proti namietanému porušeniu práv sťažovateľa bol v konaní o sťažnosti sťažovateľa ÚŠP GP.

14. Ústavný súd preto konštatuje, že nemá právomoc na prerokovanie ústavnej sťažnosti sťažovateľa v časti smerujúcej proti napadnutému uzneseniu NAKA, a preto ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.2. K namietanému porušeniu práv sťažovateľa napadnutým uznesením ÚŠP GP:

15. Z napadnutého uznesenia NAKA vyplýva, že sťažovateľovi bola uložená poriadková pokuta vo výške 1 600 eur preto, že „... protiprávne, bez dostatočného odôvodnenia, odmietol vypovedať v procesnom postavení svedka na výsluchu konanom dňa 04.04.2023, a to aj napriek predchádzajúcemu poučeniu a upozorneniu na možnosť uloženia poriadkovej pokuty“.

16. Sťažovateľ tvrdí, že pokuta mu bola uložená nezákonne a v neprimeranej výške. Podstatné podľa sťažovateľa je, že sťažovateľ výslovne uviedol, že si uplatňuje právo odmietnuť vypovedať.

Podľa jeho názoru nebol povinný naplnenie podmienky pre uplatnenie tohto práva preukazovať a porušovatelia neboli oprávnení tento dôvod skúmať.

17. Podľa § 127 ods. 1 TP je každý povinný dostaviť sa na predvolanie orgánov činných v trestnom konaní a súdu a vypovedať ako svedok o tom, čo mu je známe o trestnom čine a o páchatelovi alebo o okolnostiach dôležitých pre trestné konanie.

18. Od povinnosti svedčiť je svedok oslobodený (má právo odoprieť výpoveď) len v prípadoch ustanovených zákonom. Podľa § 130 ods. 2 TP je svedok oprávnený odoprieť vypovedať, (i) ak by výpoveďou spôsobil nebezpečenstvo trestného stíhania sebe alebo blízkej osobe alebo aj vtedy, (ii) ak by výpoveďou porušil spovedné tajomstvo alebo tajomstvo informácie, ktorá mu bola zverená ústne alebo písomne pod podmienkou mlčanlivosti ako osobe poverenej pastoračnou starostlivosťou.

19. Zo zápisnice z výsluchu sťažovateľa (ktorú si ústavný súd vyžiadal na účely konania pred ústavným súdom) vyplýva, že:

- sťažovateľ bol poučený o práve odoprieť výpoveď v zmysle už citovaného § 130 ods. 2 TP;
- sťažovateľ vyhlásil, že toto právo využije a vypovedať v ten deň nebude (uvedené nebolo rozporované ani zo strany orgánov činných v trestnom konaní, pozn.);
- rovnako bol sťažovateľ následne poučený aj o tom, že neoprávnené odopretie výpovede môže byť sankcionované poriadkovou pokutou až do výšky 1 650 eur;
- v závere výsluchu sťažovateľ zdôvodnil využitie práva odoprieť výpoveď tým, že mu bol neoprávnené odobratý koncový užívateľ výhod, preto viac nemôže na Slovensku podnikáť a nemôže byť ani štatutárom spoločnosti;
- napokon zo zápisnice vyplýva aj skutočnosť, že vyšetrovateľ vysvetlil sťažovateľovi, že neoprávnené rozhodnutie súdu z hľadiska jeho výpovede ku skutočnostiam, ktoré sa stali v roku 2019, nie je dôvodom na odopretie výpovede;
- napriek tomu sťažovateľ trval na tom, že využije svoje právo a vypovedať nebude.

20. Vo veci teda nebolo sporné, že sťažovateľ jasne uviedol, že využije právo odoprieť výpoveď podľa § 130 ods. 2 TP. Nie je sporné ani to, ako využitie tohto práva odôvodnil. Sporné ostalo to, či mohol vyšetrovateľ vyhodnocovať, či išlo o dostatočný dôvod na odopretie výpovede, a ak tak urobiť mohol, či rozhodnutie vyšetrovateľa nebolo svojvoľné.

21. V prvom rade je potrebné poukázať na to, že sťažovateľ vypovedal v konaní ako svedok (teda nie ako obvinený). Ako na svedka sa na neho vzťahuje čl. 47 ods. 1 ústavy (podľa ktorého má každý právo odoprieť vypovedať, „*ak by ňou spôsobil nebezpečenstvo trestného stíhania sebe alebo blízkej osobe*“). Ide teda o iné obsahové priznanie práva než v prípade čl. 50 ods. 4 ústavy, ktorý ju garantuje len obvinenému bez udania ústavnej podmienky.

22. Ustanovenie § 130 ods. 2 TP je dôsledkom ústavnej ochrany proti sebaobviňovaniu uvedenej v čl. 47 ods. 1 ústavy. V právnom štáte by táto zásada mala mať prednosť pred dosiahnutím účelu trestného konania, a to aj vtedy, ak by mala viesť k dôkaznej núdzi (pozri uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Tošs 9/2008 z 21. februára 2008).

23. Právo odoprieť výpoveď podľa § 130 ods. 2 TP sa však nemôže vzťahovať na výpoveď ako celok, nemôže byť absolútne (na rozdiel od práva odoprieť výpoveď podľa § 130 ods. 1 Trestného poriadku).

24. O tom, či sú splnené podmienky na odopretie výpovede podľa § 130 Trestného poriadku, rozhoduje orgán, ktorý svedka vypočúval (Čentíš, J., Kurilovská, L., Šimovček, I., Burda, E. a kol. Trestný poriadok I. § 1 –195, Bratislava : C. H. Beck, 2021). Orgán činný v trestnom konaní teda musí mať k dispozícii aspoň v nevyhnutnej miere dostatočné informácie o dôvodnosti odopretia výpovede, a preto aspoň v minimálnej miere je svedok povinný využitie práva odoprieť výpoveď zdôvodniť. V opačnom prípade by sa stala podmienka uvedená v čl. 47 ods. 1 ústavy (a v § 130 ods. 2 TP) obsolentnou. Pokiaľ by postačovalo, aby svedok uviedol, že odmieta vypovedať, pretože by si mohol privodiť nebezpečenstvo trestného stíhania, stanovenie podmienky pre uplatnenie tohto práva by stratilo akýkoľvek zmysel – z povinnosti svedčiť by sa v podstate stala možnosť svedčiť.

25. Aj podľa Drgonca: „... ak by sa právo zaručené čl. 47 ods. 1 Ústavy uplatnilo maximálnym spôsobom, ktorý Ústava umožňuje, orgány činné v trestnom konaní by zväčša vôbec nemohli prikročiť k trestnému stíhaniu. V súlade s požiadavkou nastolenia spravodlivej rovnováhy medzi verejným záujmom na odhaľovaní trestných činov a ich páchatel'ov čl. 47 ods. 1 nemožno interpretovať a aplikovať pomocou doslovného výkladu. Opodstatnené je uplatnenie reštriktívneho výkladu.“ (Drgonec, J. Ústava Slovenskej republiky. Teória a prax. 2. prepracované a doplnené vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2019).

26. Z uvedeného vyplýva, že vyšetrovateľ mohol a mal preskúmať dôvody, ktoré sťažovateľ uviedol pri svojom výsluchu ako dôvody na odopretie výpovede. Ústavný súd sa zároveň stotožňuje s názorom vyšetrovateľa aj v tom, že tieto dôvody nie je možné z hľadiska § 130 ods. 2 TP (a čl. 47 ods. 1 ústavy) uznať. Je potrebné dodať, že sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti síce poukazuje na to, že vyšetrovateľ hneď uložil poriadkovú pokutu, avšak zo zápisnice vyplýva, že sťažovateľovi predtým vysvetlil, že vydanie neoprávneného rozhodnutia vo veci konečného užívateľa výhod nie je dôvodom na odopretie výpovede. Sťažovateľ mal teda možnosť sa ďalej k veci vyjadriť alebo vec vysvetliť, čo však odmietol.

27. Napokon ústavný súd poukazuje aj na samotnú ústavnú sťažnosť, kde ani samotný právny zástupca sťažovateľa dôvody sťažovateľa nijako bližšie nevysvetlil (samozrejme, rešpektujúc, že tak mohol urobiť len v rozsahu, v akom to považoval za vhodné). Sám tiež poukazuje na to, že aj v sťažnosti proti uzneseniu NAKA sťažovateľ mal odstrániť nedostatok odôvodnenia tým, že výslovne uviedol, že „... odmietol vypovedať podľa § 130 ods. 2 Trestného poriadku, nakoľko by si svojou výpoveďou spôsobil nebezpečenstvo trestného stíhania...“, čo je zjavne nepostačujúce.

28. Ústavný súd považuje za ústavne konformný aj záver ÚŠP GP o primeranosti uloženej poriadkovej pokuty okrem iného s ohľadom na výchovný charakter uloženej pokuty (bolo pritom poukázané na to, že sťažovateľ získal v roku 2019 podiel zo zisku spoločnosti ██████████, vo výške 846 000 eur).

29. Za zjavne neopodstatnenú možno považovať ústavnú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody,

reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07, I. ÚS 348/2019).

30. Keďže ústavný súd nezistil v odôvodnení napadnutého uznesenia svojvôľu alebo arbitrárnosť, nezistil žiadnu možnosť porušenia uvedených práv sťažovateľa. Aj v tejto časti preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

31. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. januára 2024

Robert Šorl
predseda senátu